

o Najwyższej Izbie Kontroli

Rozdział 1
Zadania i zakres działania

Art. 1.

1. Najwyższa Izba Kontroli jest naczelnym organem kontroli państwowej.
2. Najwyższa Izba Kontroli podlega Sejmowi.
3. Najwyższa Izba Kontroli działa na zasadzie kolegalności.

Art. 2.

1. Najwyższa Izba Kontroli kontroluje działalność organów administracji rządowej,
państwowych osób prawnych i innych państwowych jednostek organizacyjnych.
2. Najwyższa izba Kontroli może kontrolować działalność organów samorządu terytorialnego, komunalnych osób prawnych i innych komunalnych jednostek organizacyjnych.
3. Najwyższa Izba Kontroli może również kontrolować działalność jednostek organizacyjnych i podmiotów gospodarczych innych niż wymienione w ust. 1 i 2, w zakresie w jakim jednostki i podmioty te:
 - 1) wykonują zadania zlecone lub powierzone przez państwo,
 - 2) wykonują dostawy, usługi i roboty na rzecz państwa lub samorządu terytorialnego,
 - 3) organizują lub wykonują prace interwencyjne albo roboty publiczne,
 - 4) działają z udziałem mienia państwowego lub komunalnego albo rozporządzają takim mieniem,
 - 5) korzystają z indywidualnie przyznanej pomocy lub gwarancji albo poręczenia państwa, lub samorządu terytorialnego.

Art. 3.

Najwyższa Izba Kontroli, kontrolując jednostki wymienione w art. 2, bada w szczególności wykonanie budżetu państwa oraz realizację ustaw i innych aktów prawnych w zakresie działalności finansowej, gospodarczej i organizacyjno-administracyjnej tych jednostek.

Art. 4.

1. Najwyższa Izba Kontroli kontroluje wykonanie budżetu, gospodarkę finansową i majątkową Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Kancelarii Sejmu, Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Kancelarii Sejmu, Kancelarii Senatu, Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego, Rzecznika Praw Obywatelskich i Państwowej Inspekcji Pracy.
2. Na zlecenie Sejmu, Najwyższa Izba Kontroli może kontrolować działalność Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Kancelarii Sejmu, Kancelarii Senatu oraz Państwowej Inspekcji Pracy tak jak działalność organów i jednostek, o których mowa w art. 2 ust. 1.
3. Kontrolę działalności Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej tak

jak działalność organów i jednostek, o których mowa w art. 2 ust. 1, Najwyższa

Izba Kontroli może przeprowadzać na wniosek Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, a Kancelarii Senatu na wniosek Senatu.

Art. 5.

Najwyższa Izba Kontroli przeprowadza kontrolę pod względem legalności, gospodarności, rzetelności i celowości, z tym że kontrolę jednostek, o których mowa w art. 2 ust. 3 pkt 4 i 5 pod względem legalności i rzetelności.

Art. 6.

1. Najwyższa Izba Kontroli podejmuje kontrole na zlecenie Sejmu, na wniosek Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Prezesa Rady Ministrów oraz z własnej inicjatywy.
2. Najwyższa Izba Kontroli wykonuje swoje zadania na podstawie okresowych planów pracy, które przedkłada Sejmowi; może też przeprowadzać kontrole doraźne.

Art. 7.

1. Najwyższa Izba Kontroli przedkłada Sejmowi:
 - 1) analizę wykonania budżetu państwa,
 - 2) opinię w przedmiocie absolutorium dla Rady Ministrów,
 - 3) informacje o wynikach kontroli zleconych przez Sejm,
 - 4) informacje o wynikach kontroli przeprowadzonych na wniosek Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Prezesa Rady Ministrów oraz innych ważniejszych kontroli,
 - 5) wnioski w sprawie rozpatrzenia przez Sejm określonych problemów związanych z działalnością organów wykonujących zadania publiczne,
 - 6) wynikające z kontroli zarzuty, dotyczące działalności osób wchodzących w skład Rady Ministrów, a także kierujących urzędami centralnymi, lub innymi równorzędnymi organami,
 - 7) sprawozdanie ze swej działalności w roku ubiegłym.
2. Tryb wykonywania przez Najwyższą Izbę Kontroli obowiązków wobec Sejmu i jego organów określa regulamin Sejmu.

Art. 8.

1. Najwyższa Izba Kontroli przedkłada Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej informacje o wynikach kontroli przeprowadzonych na jego wniosek, oraz informacje o wynikach kontroli przeprowadzonych na zlecenie Sejmu, na wniosek Prezesa Rady Ministrów a także o wynikach innych ważniejszych kontroli.
2. Najwyższa Izba Kontroli przedkłada Prezesowi Rady Ministrów informacje o wynikach kontroli przeprowadzonych na jego wniosek oraz informacje o wynikach kontroli przedkładanych Sejmowi i Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 9.

Delegatury Najwyższej Izby Kontroli przedkładają właściwym wojewodom i sejmikom samorządowym informacje o wynikach ważniejszych kontroli dotyczących działalności terenowych organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego.

Art. 10.

1. Prezes Najwyższej Izby przedkłada Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej informacje o wynikach kontroli przeprowadzonych na jego wniosek, oraz informacje o wynikach kontroli przeprowadzonych na zlecenie Sejmu, na wniosek Prezesa Rady Ministrów a także o wynikach innych ważniejszych kontroli.
2. Najwyższa Izba Kontroli przedkłada Prezesowi Rady Ministrów informacje

o wynikach kontroli przeprowadzonych na jego wniosek oraz informacje o wynikach kontroli przedkładanych Sejmowi i Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 11.

Prezes Najwyższej Izby Kontroli może występować do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskami o:

- 1) stwierdzenie zgodności aktu ustawodawczego z Konstytucją albo innego aktu normatywnego z Konstytucją lub aktem ustawodawczym,
- 2) ustalenie powszechnie obowiązującej wykładni ustaw.

Art. 12.

Organy kontroli, rewizji, inspekcji działające w administracji rządowej i samorządzie

terytorialnym są obowiązane do:

- 1) udostępniania Najwyższej Izbie Kontroli, na jej żądanie, wyników kontroli przeprowadzonych przez te organy,
- 2) przeprowadzania określonych kontroli wspólnie pod kierownictwem Najwyższej Izby Kontroli,
- 3) przeprowadzania kontroli doraźnych na zlecenie Najwyższej Izby Kontroli.

Rozdział 2

Organizacja Najwyższej Izby Kontroli

Art. 13.

Prezes Najwyższej Izby Kontroli kieruje Najwyższą Izbą Kontroli i odpowiada przed Sejmem za jej działalność.

Art. 14.

1. Prezesa Najwyższej Izby Kontroli - na wniosek Marszałka Sejmu lub grupy co najmniej 35 posłów - powołuje Sejm za zgodą Senatu.
2. Senat podejmuje uchwałę w sprawie powołania Prezesa Najwyższej Izby Kontroli w ciągu miesiąca od dnia otrzymania uchwały Sejmu. Niepodjęcie uchwały w tym terminie oznacza wyrażenie zgody przez Senat.
3. Jeżeli Senat odmawia wyrażenia zgody na powołanie Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, Sejm powołuje na stanowisko Prezesa Najwyższej Izby Kontroli inną osobę; przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 15.

Przed przystąpieniem do wykonywania obowiązków Prezesa Najwyższej Izby Kontroli składa przed Sejmem przysięgę następującej treści:

"Obejmując stanowisko Prezesa Najwyższej Izby Kontroli uroczyście przysięgam,

że dochowam wierności postanowieniom Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a powierzone mi obowiązki będę wypełniał bezstronnie i z najwyższą starannością".

Przysięga może być również złożona z dodaniem słów: "Tak mi dopomóż Bóg".

Art. 16.

1. Kadencja Prezesa Najwyższej Izby Kontroli trwa 6 lat, licząc od dnia złożenia przysięgi. Po upływie kadencji Prezes Najwyższej Izby Kontroli pełni obowiązki do czasu objęcia stanowiska przez nowego Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.
2. Ta sama osoba może być Prezesem Najwyższej Izby Kontroli nie dłużej niż przez dwie kolejne kadencje.
3. Kadencja Prezesa Najwyższej Izby Kontroli wygasa w razie jego śmierci lub odwołania.

Art. 17.

1. Sejm odwołuje Prezesa Najwyższej Izby Kontroli jeżeli:
 - 1) zrzekł się on stanowiska,
 - 2) uzna, że stał się on trwale niezdolny do pełnienia obowiązków na skutek choroby,
 - 3) został on skazany prawomocnym wyrokiem sądu za popełnienie przestępstwa,
 - 4) Trybunał Stanu orzekł w stosunku do niego zakaz zajmowania kierowniczych stanowisk lub pełnienia funkcji związanych ze szczególną odpowiedzialnością w organach państwowych.
2. Do odwołania Prezesa Najwyższej Izby Kontroli stosuje się odpowiednio art. 14.

Art. 18.

Prezes Najwyższej Izby Kontroli nie może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej ani aresztowany lub zatrzymany bez zgody Sejmu.

Art. 19.

Ze stanowiskiem Prezesa Najwyższej Izby Kontroli nie można łączyć przynależności do partii politycznej, innego zatrudnienia ani pełnienia funkcji publicznej, z wyjątkiem dodatkowej pracy w charakterze nauczyciela akademickiego w szkole wyższej albo pracownika naukowego w instytucie naukowym lub naukowo-badawczym.

Art. 20.

1. Prezes Najwyższej Izby Kontroli bierze udział w posiedzeniach Sejmu.
2. Prezes Najwyższej Izby Kontroli ma prawo uczestniczyć w posiedzeniach Rady Ministrów.

Art. 21.

1. Wiceprezesów Najwyższej Izby Kontroli, w liczbie od 2 do 4, powołuje i odwołuje Prezydium Sejmu na wniosek Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.
2. Prezes Najwyższej Izby Kontroli, za zgodą Marszałka Sejmu, powołuje i odwołuje dyrektora generalnego Najwyższej Izby Kontroli.
3. Wiceprezesi i dyrektor generalny Najwyższej Izby Kontroli współdziałają z Prezesem Najwyższej Izby Kontroli w kierowaniu Najwyższą Izbą Kontroli.
4. Prezesa Najwyższej Izby Kontroli w razie potrzeby zastępuje wyznaczony przez niego jeden z wiceprezesów.
5. Do wiceprezesów oraz dyrektora generalnego Najwyższej Izby Kontroli stosuje się odpowiednio przepis art. 19.

Art. 22.

1. W skład Kolegium Najwyższej Izby Kontroli wchodzi: Prezes Najwyższej Izby Kontroli jako przewodniczący, wiceprezesi i dyrektor generalny Najwyższej Izby Kontroli, oraz czternastu członków Kolegium.
2. Prezydium Sejmu - na wniosek Prezesa Najwyższej Izby Kontroli - powołuje i odwołuje członków Kolegium:
 - 1) sędziego Trybunału Konstytucyjnego wskazanego przez Prezesa Trybunału Konstytucyjnego,
 - 2) sędziego Sądu Najwyższego wskazanego przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego,
 - 3) sędziego Naczelnego Sądu Administracyjnego wskazanego przez Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego,
 - 4) 4 wybitnych przedstawicieli nauk prawnych lub ekonomicznych,
 - 5) 7 dyrektorów jednostek organizacyjnych Najwyższej Izby Kontroli lub doradców Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, spośród których Prezes

- Najwyższej Izby Kontroli wyznacza sekretarza Kolegium.
- Osoby wchodzące w skład Kolegium Najwyższej Izby Kontroli są w sprawowaniu swych funkcji niezależne i mogą w sprawie podejmowanych uchwał zgłaszać do protokołu zdanie odrębne.
 - Kadencja członków Kolegium Najwyższej Izby Kontroli trwa 2 lata, licząc od dnia powołania.

Art. 23.

- Kolegium Najwyższej Izby Kontroli zatwierdza:
 - analizę wykonania budżetu państwa,
 - sprawozdanie z działalności Najwyższej Izby Kontroli w roku ubiegłym.
- Kolegium Najwyższej Izby Kontroli uchwała:
 - opinię Najwyższej Izby Kontroli w przedmiocie absolutorium dla Rady Ministrów,
 - wnioski o rozpatrzenie przez Sejm określonych problemów związanych z działalnością organów wykonujących zadania publiczne,
 - wynikające z kontroli zarzuty, dotyczące działalności osób, wchodzących w skład Rady Ministrów, a także kierujących urzędami centralnymi, lub innymi równorzędnymi organami,
 - projekt statutu Najwyższej Izby Kontroli,
 - projekt budżetu Najwyższej Izby Kontroli,
 - okresowe plany pracy Najwyższej Izby Kontroli.
- Kolegium Najwyższej Izby Kontroli opiniuje:
 - wniesione przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli programy i informacje o wynikach szczególnie ważnych kontroli,
 - inne sprawy wniesione przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli albo przedstawione przez co najmniej jedną trzecią członków Kolegium.

Art. 24.

- Do ważności uchwał Kolegium niezbędna jest obecność Prezesa Najwyższej Izby Kontroli lub wyznaczonego przez niego do przewodniczenia obradom wiceprezesa oraz co najmniej połowy składu Kolegium.
- Uchwały zapadają w tajnym głosowaniu większością głosów, w razie równej liczby głosów rozstrzyga przewodniczący.
- Prezes Najwyższej Izby Kontroli może zapraszać na posiedzenia Kolegium osoby zajmujące kierownicze stanowiska państwowe; może również zapraszać inne osoby.

Art. 25.

- Jednostkami organizacyjnymi Najwyższej Izby Kontroli są departamenty i delegatury.
- Organizację wewnętrzną Najwyższej Izby Kontroli, w tym siedziby delegatur i zakres ich właściwości terytorialnej, określa statut Najwyższej Izby Kontroli nadawany przez Prezydium Sejmu, na wniosek Prezesa Najwyższej Izby Kontroli. Statut Najwyższej Izby Kontroli podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski".
- Prezydium Sejmu może w statucie upoważnić Prezesa Najwyższej Izby Kontroli do określania w drodze zarządzenia szczegółowej organizacji wewnętrznej jednostek organizacyjnych Najwyższej Izby Kontroli oraz ich właściwości, a także wprowadzania zmian w tym zakresie.

Art. 26.

- Projekt budżetu Najwyższej Izby Kontroli w brzmieniu uchwalonym przez Kolegium Najwyższej Izby Kontroli Minister Finansów włącza do projektu budżetu Państwa.
- Prezesowi Najwyższej Izby Kontroli w zakresie wykonywania budżetu Najwyższej Izby Kontroli przysługują uprawnienia Ministra Finansów.

3. Wykonanie budżetu Najwyższej Izby Kontroli kontroluje Sejm.

Rozdział 3

Postępowanie kontrolne

Art. 27.

Postępowanie kontrolne przeprowadza się według przepisów niniejszej ustawy.

Art. 28.

Postępowanie kontrolne ma na celu ustalenie stanu faktycznego w zakresie działalności jednostek poddanych kontroli, rzetelne jego udokumentowanie i dokonanie oceny kontrolowanej działalności.

Art. 29.

Do realizacji celu, o którym mowa w art. 28:

- 1) kierownicy jednostek podlegających kontroli mają obowiązek przedkładać
na żądanie Najwyższej Izby Kontroli wszelkie dokumenty i materiały niezbędne do przygotowania i przeprowadzenia kontroli,
- 2) upoważnieni przedstawiciele Najwyższej Izby Kontroli mają prawo do:
 - a) swobodnego wstępu do obiektów i pomieszczeń jednostek kontrolowanych,
 - b) wglądu do wszelkich, w tym objętych tajemnicą ustawowo chronioną dokumentów związanych z działalnością jednostek kontrolowanych, pobierania oraz zabezpieczania dokumentów i innych materiałów dowodowych,
 - c) dokonywania oględzin obiektów, składników majątkowych i przebiegu określonych czynności,
 - d) wzywania i przesłuchiwania świadków,
 - e) żądania od pracowników jednostek kontrolowanych udzielania ustnych i pisemnych wyjaśnień,
 - f) w związku z przeprowadzaną kontrolą, zasięgania informacji w jednostkach niekontrolowanych oraz żądania wyjaśnień od pracowników tych jednostek,
 - g) korzystania z pomocy biegłych i specjalistów,
 - h) w związku z przeprowadzaną kontrolą, zwoływania narad z pracownikami jednostek kontrolowanych a także uczestniczenia w posiedzeniach kierownictwa, kolegiach oraz naradach organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego.

Art. 30.

1. Kontrolę przeprowadzają pracownicy Najwyższej Izby Kontroli, zwani dalej "kontrolującymi", na podstawie legitymacji służbowej i imiennego upoważnienia określającego jednostkę i podstawę prawną do podjęcia kontroli.
2. Imienne upoważnienia do przeprowadzania kontroli wydają Prezes, wiceprezesi oraz dyrektorzy i wicedyrektorzy jednostek organizacyjnych Najwyższej Izby Kontroli.
3. Prezes, wiceprezesi, dyrektor generalny oraz pracownicy Najwyższej Izby Kontroli nadzorujący czynności kontrolne, przeprowadzają kontrolę na podstawie legitymacji służbowej, z zastrzeżeniem ust. 4.
4. Kontrolę spraw lub dokumentów zakwalifikowanych jako tajne specjalnego znaczenia przeprowadza się na podstawie legitymacji służbowej i odrębnego upoważnienia wydanego przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 31.

1. Kontrolujący podlega wyłączeniu na wniosek lub z urzędu z postępowania kontrolnego, jeżeli wyniki kontroli mogłyby oddziaływać na jego prawa lub obowiązki, na prawa lub obowiązki jego małżonka albo osoby pozostającej z nim faktycznie we wspólnym pożyciu, krewnych i powinowatych do drugiego stopnia bądź osób związanych z nim z tytułu przysposobienia, opieki

lub kurateli.

2. Kontrolujący może być wyłączony na wniosek lub z urzędu z postępowania kontrolnego w każdym czasie, jeżeli zachodzą uzasadnione wątpliwości co do jego bezstronności.
3. O przyczynach powodujących wyłączenie kontrolujący lub kierownik jednostki kontrolowanej niezwłocznie zawiadamia dyrektora jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli, w której kontrolujący wykonuje obowiązki, zwanej dalej "właściwą jednostką organizacyjną Najwyższej Izby Kontroli".
4. O wyłączeniu postanawia dyrektor właściwej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli; postanowienie dyrektora jest ostateczne.
5. Prezes Najwyższej Izby Kontroli może na wniosek lub z urzędu wyłączyć z postępowania kontrolnego wszystkich kontrolujących z jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli, jeżeli wyniki kontroli mogłyby oddziaływać na prawa lub obowiązki dyrektora albo wicedyrektora tej jednostki lub osób im bliskich określonych w ust. 1; w wypadku wyłączenia Prezes Najwyższej Izby Kontroli wyznacza do postępowania kontrolnego inną jednostkę organizacyjną.
6. Do czasu wydania postanowienia, o którym mowa w ust. 4 i 5, kontrolujący podejmuje jedynie czynności nie cierpiące zwłoki.

Art. 32.

1. Postępowanie kontrolne prowadzone jest w siedzibie jednostki kontrolowanej oraz w miejscach i czasie wykonywania jej zadań, a jeżeli tego wymaga dobro kontroli również w dniach wolnych od pracy i poza godzinami pracy.
2. Postępowanie kontrolne lub poszczególne jego czynności przeprowadza się w miarę potrzeby również w siedzibie jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 33.

1. Kontrolujący jest upoważniony do swobodnego poruszania się na terenie jednostki kontrolowanej bez obowiązku uzyskiwania przepustki oraz zwolniony jest od rewizji osobistej przewidzianej w wewnętrznym regulaminie jednostki kontrolowanej.
2. Kierownik jednostki kontrolowanej zapewnia kontrolującemu warunki i środki niezbędne do sprawnego przeprowadzenia kontroli, w szczególności niezwłoczne przedstawianie do kontroli żądanych dokumentów i materiałów, terminowe udzielanie wyjaśnień przez pracowników jednostki, udostępnianie urządzeń technicznych z ich obsługą oraz środków transportu, a w miarę możliwości oddzielnych pomieszczeń z odpowiednim wyposażeniem.
3. Udokumentowane koszty związane z korzystaniem przez kontrolującego z urządzeń technicznych i środków transportu jednostki kontrolowanej ponosi Najwyższa Izba Kontroli.

Art. 34.

1. Kontrolujący ustala stan faktyczny na podstawie zebranych w toku postępowania dowodów.
2. Dowodami są w szczególności dokumenty, zabezpieczone rzeczy, wyniki oględzin, zeznania świadków, opinie biegłych oraz pisemne wyjaśnienia i oświadczenia.

Art. 35.

1. Zebrane w toku postępowania kontrolnego materiały dowodowe kontrolujący odpowiednio zabezpiecza, w miarę potrzeby przez:
 - 1) oddanie na przechowanie kierownikowi lub innemu pracownikowi jednostki

- kontrolowanej za pokwitowaniem,
 - 2) przechowywanie w jednostce kontrolowanej w oddzielnym, zamkniętym i opieczętowanym pomieszczeniu,
 - 3) zabranie z jednostki kontrolowanej za pokwitowaniem.
2. O zwolnieniu materiałów dowodowych spod zabezpieczenia decyduje kontrolujący,
a w razie odmowy - dyrektor właściwej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 36.

1. Kontrolujący może sporządzać, a w razie potrzeby może zażądać od kierownika jednostki kontrolowanej sporządzenia niezbędnych dla kontroli odpisów lub wyciągów z dokumentów, jak również zestawień i obliczeń na podstawie dokumentów.
2. Zgodność odpisów i wyciągów oraz zestawień i obliczeń z oryginalnymi dokumentami potwierdza kierownik komórki organizacyjnej, w której dokumenty się znajdują, lub osoba do tego upoważniona.
3. Odpisy i wyciągi z dokumentów zabezpieczonych w trybie art. 35 mogą być sporządzane tylko za zgodą i w obecności kontrolującego, który potwierdza ich zgodność z oryginałem i wydaje je jednostce kontrolowanej za pokwitowaniem odbioru.

Art. 37.

1. Kontrolujący dokonuje pobrania rzeczy w obecności kierownika komórki organizacyjnej, w której rzecz się znajduje, a w razie jego nieobecności - pracownika wyznaczonego przez kierownika jednostki kontrolowanej. Pobrana rzecz powinna być zaopatrzona przez uczestników pobrania w trwałe cechy lub znaki uniemożliwiające zastąpienie jej inną.
2. Z pobrania rzeczy sporządza się protokół, który podpisuje kontrolujący i osoba uczestnicząca w pobraniu.

Art. 38.

1. W razie potrzeby ustalenia stanu faktycznego obiektów lub innych składników majątkowych albo przebiegu określonych czynności kontrolujący może przeprowadzić oględziny.
2. Oględziny przeprowadza się w obecności kierownika komórki organizacyjnej, odpowiedzialnego za przedmiot poddany oględzinom, a w razie jego nieobecności - pracownika wyznaczonego przez kierownika jednostki kontrolowanej.
3. Z przebiegu i wyniku oględzin sporządza się niezwłocznie protokół, który podpisuje kontrolujący i osoba wymieniona w ust. 2.
4. Przebieg i wyniki oględzin mogą być ponadto utrwalone:
- 1) przez sporządzenie stenogramu; stenogram przekłada się na pismo zwykle z zaznaczeniem zastosowanego systemu stenografii, dołączając pierwopis stenogramu do protokołu,
 - 2) za pomocą aparatury i środków technicznych służących do utrwalania obrazu lub dźwięku; utrwalony obraz lub dźwięk stanowi załącznik do protokołu.

Art. 39.

1. Kontrolujący może żądać od pracowników jednostki kontrolowanej udzielenia mu, w terminie przez niego wyznaczonym, ustnych i pisemnych wyjaśnień w sprawach dotyczących przedmiotu kontroli.
2. Odmowa udzielenia wyjaśnień może nastąpić jedynie w przypadkach, gdy wyjaśnienia mają dotyczyć:
- 1) tajemnicy państwowej specjalnego znaczenia, a kontrolujący nie posiada

- właściwego upoważnienia,
- 2) faktów i okoliczności, których ujawnienie mogłoby narazić na odpowiedzialność pracowniczą, karną lub majątkową wezwanego do złożenia wyjaśnień, a także jego małżonka lub osoby pozostającej z nim faktycznie we wspólnym pożyciu, wstępnych, zstępnych, rodzeństwa i powinowatych w tej samej linii lub stopniu oraz osoby pozostające z nim w stosunku przysposobienia, opieki lub kurateli.
3. Prawo odmowy udzielenia wyjaśnień w przypadkach, o których mowa w ust. 2 pkt 2, trwa mimo ustania małżeństwa lub przysposobienia.
4. Udzielający wyjaśnień może uchylić się od odpowiedzi na pytania, jeżeli zachodzą okoliczności, o których mowa w ust. 2.

Art. 40.

1. Każdy może złożyć kontrolującemu ustne lub pisemne oświadczenie dotyczące przedmiotu kontroli.
2. Kontrolujący nie może odmówić przyjęcia oświadczenia jeżeli ma ono istotny związek z przedmiotem kontroli.

Art. 41.

1. Kontrolujący może wzywać pracowników jednostki kontrolowanej do stawienia się w celu ich przesłuchania w charakterze świadków.
2. Kontrolujący może wzywać do osobistego stawienia się w siedzibie jednostki kontrolowanej lub jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli albo organu administracji rządowej inne osoby niż wymienione w ust. 1 w celu ich przesłuchania w charakterze świadków.
3. W razie potrzeby kontrolujący może zwrócić się do dyrektora właściwej delegatury Najwyższej Izby Kontroli z wnioskiem o wezwanie wskazanych osób do osobistego stawienia się w siedzibie delegatury lub organu administracji rządowej i przesłuchania ich w charakterze świadków przez upoważnionego pracownika delegatury.
4. Jeżeli osoba wezwana nie może stawić się z powodu choroby lub innej nie dającej się pokonać przeszkody, kontrolujący lub pracownik wymieniony w ust. 3 może dokonać przesłuchania w miejscu pobytu tej osoby.
5. W wezwaniu należy wskazać:
- 1) nazwę i adres jednostki organizacyjnej kontrolującego,
 - 2) imię, nazwisko i adres osoby wzywanej,
 - 3) podstawę prawną, charakter i cel wezwania,
 - 4) datę, godzinę i miejsce stawienia się,
 - 5) skutki prawne niezastosowania się do wezwania,
 - 6) imię, nazwisko i stanowisko służbowe wzywającego.
6. W sprawach nie cierpiących zwłoki kontrolujący może dokonać wezwania telegraficznie lub telefonicznie albo w inny sposób z podaniem danych, o których mowa w ust. 5.

Art. 42.

Nie wolno przesłuchiwać jako świadków:

- 1) adwokata lub aplikanta adwokackiego co do faktów, o których dowiedział się od oskarżonego udzielając mu porady prawnej lub prowadząc jego sprawę;
- 2) duchownego co do faktów, o których dowiedział się przy spowiedzi.

Art. 43.

1. Osoba obowiązana do zachowania tajemnicy służbowej może być przesłuchana w charakterze świadka co do okoliczności, których dotyczy ten obowiązek.

2. Osoba obowiązana do zachowania innej niż określona w ust. 1 tajemnicy ustawowo chronionej może być przesłuchana w charakterze świadka co do okoliczności, których dotyczy ten obowiązek tylko po zwolnieniu od obowiązku zachowania tajemnicy udzielonym na piśmie przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 44.

1. Prawo odmowy zeznań w charakterze świadka przysługuje:
 - 1) pracownikowi jednostki kontrolowanej ponoszącemu odpowiedzialność za działalność będącą przedmiotem kontroli,
 - 2) każdej osobie, jeżeli złożenie zeznań mogłoby ją lub osoby wymienione w art. 39 ust. 2 pkt 2 narazić na odpowiedzialność karną lub majątkową.
2. Przepisy art. 39 ust. 3 i 4 stosuje się odpowiednio.

Art. 45.

Przed rozpoczęciem przesłuchania kontrolujący obowiązany jest uprzedzić świadka o grożącej mu odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego zeznania, a w sytuacji określonej w art. 44 poinformować go o przysługującym mu prawie odmowy zeznań.

Art. 46.

1. Z zeznań świadka niezwłocznie sporządza się protokół, który przed podpisaniem odczytuje się świadkowi.
2. Porotokół oraz każdą jego stronę podpisują przesłuchujący i świadek. Skreślenia, poprawki i uzupełnienia wymagają omówienia na końcu protokołu i podpisania przez osoby podpisujące protokół.
3. W protokołach przesłuchania świadka, który złożył zeznanie w języku obcym, podaje się w przekładzie na język polski treść złożonego zeznania oraz wskazuje tłumacza; tłumacz podpisuje protokół przesłuchania.
4. Odmowę lub niemożność podpisania protokołu przez świadka omawia się na końcu protokołu.

Art. 47.

1. Na osobę wezwaną w charakterze świadka, która mimo prawidłowego wezwania nie stawiła się bez uzasadnionej przyczyny we wskazanym czasie i miejscu, kontrolujący może nałożyć karę pieniężną w wysokości do 1.000.000 zł, a w razie ponownego niezastosowania się do wezwania karę pieniężną do 2.000.000 zł.
2. Na postanowienie o nałożeniu kary pieniężnej służy ukaranemu, w terminie 7 dni od daty otrzymania postanowienia, zażalenie do dyrektora właściwej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli; w razie złożenia zażalenia za pośrednictwem kontrolującego, który wydał postanowienie, może on zażalenie uwzględnić i uchylić postanowienie.
3. Dyrektor, w drodze postanowienia, uwzględnia zażalenie albo utrzymuje zaskarżone postanowienie w mocy; postanowienie dyrektora jest ostateczne.
4. Kara pieniężna podlega uchyleniu przez kontrolującego jeżeli osoba wezwana usprawiedliwi niestawienie się na wezwanie. W razie odmowy uchylenia stosuje się odpowiednio ust. 2.
5. Kara pieniężna podlega egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Art. 48.

1. Jeżeli w toku kontroli konieczne jest zbadanie określonych zagadnień wymagających wiadomości specjalnych, dyrektor właściwej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli, na wniosek kontrolującego, powołuje biegłego.

2. W postanowieniu o powołaniu biegłego określa się przedmiot i zakres badań

oraz termin wydania opinii.

3. W wyniku przeprowadzonych badań biegły sporządza szczegółowe sprawozdanie

zawierające opis przeprowadzonych badań wraz z wydaną na ich podstawie opinią.

4. Jeżeli w toku kontroli ujawni się potrzeba dokonania przez kontrolującego

określonych czynności badawczych z udziałem specjalisty w danej dziedzinie

wiedzy lub praktyki, kontrolujący może, w drodze postanowienia, powołać specjalistę do udziału w tych czynnościach, określając przedmiot i czas jego

działania.

5. Biegły i specjalista działają na podstawie postanowienia o ich powołaniu.

6. Kierownik jednostki kontrolowanej może wystąpić za pośrednictwem kontrolującego

do dyrektora właściwej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli z wnioskiem o wyłączenie z postępowania kontrolnego powołanego biegłego lub specjalisty z przyczyn określonych w art. 31 ust. 1 i 2.

Art. 49.

1. Świadkowi przysługuje zwrot poniesionych przez niego kosztów związanych z wezwaniem.

2. Biegłemu i specjaliście przysługuje wynagrodzenie oraz zwrot poniesionych

przez niego nieodzownych wydatków.

3. Prezes Najwyższej Izby Kontroli, w drodze zarządzenia, określa wysokość kosztów i wynagrodzeń oraz szczegółowe zasady i tryb ich przyznawania świadkom, biegłym i specjalistom. Zarządzenie podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski".

4. Wydatki, o których mowa w ust. 1 i 2, pokrywane są z budżetu Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 50.

1. Kontrolujący obowiązany jest niezwłocznie poinformować kierownika jednostki

kontrolowanej o stwierdzeniu bezpośredniego niebezpieczeństwa dla życia lub zdrowia ludzkiego, a w przypadku jednostek państwowych i jednostek

działających z udziałem Skarbu Państwa również i mienia, w celu zapobieżenia

występującemu niebezpieczeństwu.

2. Kierownik jednostki kontrolowanej obowiązany jest niezwłocznie poinformować

kontrolującego o podjętych działaniach zapobiegających stanowi zagrożenia,

o którym mowa w ust. 1.

3. Kontrolujący może w toku kontroli informować kierownika jednostki kontrolowanej

o ustaleniach wykazujących nieprawidłowości w działalności tej jednostki.

Art. 51.

1. Kontrolujący ma prawo zwołać w toku kontroli w szczególnie uzasadnionych okolicznościach naradę z pracownikami jednostki kontrolowanej dla omówienia

kwestii związanych z przeprowadzaną kontrolą.

2. O planowanym zwołaniu narady kontrolujący uprzedza kierownika jednostki kontrolowanej, uzgadniając z nim czas i miejsce narady.

Art. 52.

1. Wyniki przeprowadzonej kontroli, kontrolujący przedstawia w protokole kontroli.
2. Protokół kontroli zawiera opis stanu faktycznego stwierdzonego w toku kontroli działalności jednostki kontrolowanej, w tym ustalonych nieprawidłowości z uwzględnieniem przyczyn ich powstania, skutków, skali i tendencji tych nieprawidłowości oraz osób za nie odpowiedzialnych.

Art. 53.

Protokół kontroli podpisują kontrolujący i kierownik jednostki kontrolowanej,
a w razie jego nieobecności osoba pełniąca jego obowiązki.

Art. 54.

1. Kierownikowi jednostki kontrolnej lub osobie pełniącej jego obowiązki przysługuje prawo zgłoszenia przed podpisaniem protokołu kontroli umotywowanych zastrzeżeń co do ustaleń zawartych w protokole.
2. Zastrzeżenia należy zgłosić na piśmie w terminie 7 dni od dnia otrzymania protokołu kontroli. W szczególnych przypadkach dyrektor właściwej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli może przedłużyć ten termin.
3. W razie zgłoszenia zastrzeżeń, o których mowa w ust. 1, kontrolujący jest obowiązany dokonać ich analizy i w miarę potrzeby podjąć dodatkowe czynności kontrolne, a w przypadku stwierdzenia zasadności zastrzeżeń zmienić lub uzupełnić odpowiednią część protokołu kontroli.
4. W razie nieuwzględnienia zastrzeżeń w całości lub w części kontrolujący przekazuje na piśmie swoje stanowisko zgłaszającemu zastrzeżenia.

Art. 55.

1. Kierownik jednostki kontrolowanej lub osoba pełniąca jego obowiązki, może w terminie 7 dni od dnia otrzymania stanowiska, a którym mowa w art. 54 ust. 4 zgłosić na piśmie umotywowane zastrzeżenia do dyrektora właściwej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli, który przekazuje je, w celu rozpatrzenia, komisji odwoławczej.
2. W skład komisji odwoławczej wchodzi:
 - 1) dyrektor lub wicedyrektor właściwej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli jako przewodniczący,
 - 2) dwóch pracowników Najwyższej Izby Kontroli nadzorujących czynności kontrolne, wyznaczonych przez dyrektora.
3. Komisja odwoławcza lub jeden z jej członków, wyznaczony przez przewodniczącego, może przyjmować wyjaśnienia od zgłaszającego zastrzeżenia i kontrolującego, a gdy uzna to za konieczne, przeprowadzać także inne czynności dowodowe.
4. Komisja odwoławcza podejmuje uchwałę w sprawie zastrzeżeń w pełnym składzie, większością głosów i niezwłocznie przekazuje ją wraz z uzasadnieniem Prezesowi Najwyższej Izby kontroli; po zatwierdzeniu przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli uchwała komisji odwoławczej jest ostateczna.
5. W razie odmowy zatwierdzenia uchwały, Prezes Najwyższej Izby Kontroli powołuje dla ostatecznego rozpatrzenia zastrzeżeń komisję rozstrzygającą w składzie 3 pracowników Najwyższej Izby Kontroli nadzorujących czynności kontrolne, wyznaczając jej przewodniczącego.
6. Do rozpatrywania zastrzeżeń przez komisję rozstrzygającą stosuje się odpowiednio przepisy ust. 3 i 4 z tym, że uchwała komisji rozstrzygającej jest ostateczna.

7. Uchwałę komisji odwoławczej, zatwierdzoną przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli albo uchwałę komisji rozstrzygającej doręcza się zgłaszającemu zastrzeżenia wraz z uzasadnieniem.

Art. 56.

1. Kierownik jednostki kontrolowanej lub osoba pełniąca jego obowiązki może odmówić podpisania protokołu kontroli, składając w terminie określonym w art. 54 ust. 2 pisemne wyjaśnienie tej odmowy.
2. W razie zgłoszenia zastrzeżeń termin, do złożenia wyjaśnienia o odmowie podpisania protokołu, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały w sprawie rozpatrzenia tych zastrzeżeń.
3. O odmowie podpisania protokołu kontroli i złożeniu wyjaśnienia kontrolujący czyni wzmiankę w protokole.
4. Odmowa podpisania protokołu kontroli przez osobę wymienioną w ust. 1 nie stanowi przeszkody do podpisania protokołu przez kontrolującego i realizacji ustaleń kontroli.

Art. 57.

1. Kontrolujący może zwrócić się do kierownika jednostki kontrolowanej lub osoby pełniącej jego obowiązki o złożenie w wyznaczonym terminie pisemnych wyjaśnień dotyczących przyczyn i okoliczności powstania nieprawidłowości przedstawionych w protokole kontroli.
2. Kierownik jednostki kontrolowanej lub osoba pełniąca jego obowiązki może z własnej inicjatywy złożyć kontrolującemu w terminie z nim uzgodnionym pisemne wyjaśnienia, o których mowa w ust. 1.

Art. 58.

1. Na wniosek kontrolującego kierownik jednostki kontrolowanej lub jednostki nadrzędnej zwołuje naradę pokontrolną z udziałem zainteresowanych pracowników w celu omówienia stwierdzonych nieprawidłowości i wniosków jakie wynikają z ustaleń kontroli.
2. Kierownik jednostki, o której mowa w ust. 1, uzgadnia z kontrolującym czas i miejsce odbycia narady, a także zapewnia protokołowanie jej przebiegu. Jeden egzemplarz protokołu wraz z wykazem działań jakie zostaną podjęte dla usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości doręcza się kontrolującemu w terminie z nim uzgodnionym.

Art. 59.

1. Najwyższa Izba Kontroli przekazuje kierownikowi jednostki skontrolowanej, a w razie potrzeby także kierownikowi jednostki nadrzędnej oraz właściwym organom państwowym lub samorządowym, wystąpienie pokontrolne.
2. Wystąpienie pokontrolne zawiera oceny kontrolowanej działalności wynikające z ustaleń opisanych w protokole kontroli, a w razie stwierdzenia nieprawidłowości także uwagi i wnioski w sprawie ich usunięcia.
3. W wystąpieniu pokontrolnym może być także zawarta ocena o niezasadności zajmowania stanowiska lub pełnienia funkcji przez osobę odpowiedzialną za stwierdzone nieprawidłowości w jednostkach, o których mowa w art. 2 ust. 1 i art. 4 ust. 1.
4. Ocena, o której mowa w ust. 3, może stanowić podstawę do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, rozwiązania stosunku pracy z winy pracownika bez wypowiedzenia albo odwołania go z zajmowanego stanowiska lub pełnionej funkcji.

Art. 60.

1. Kierownik jednostki lub organ, któremu przekazano wystąpienie pokontrolne
może w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania zgłosić zastrzeżenia w sprawie zawartych w nim ocen, uwag i wniosków do dyrektora właściwej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli; do zgłaszania i rozpatrywania tych zastrzeżeń stosuje się odpowiednio art. 55.
2. W wypadku wystąpień pokontrolnych przekazywanych przez Prezesa lub wiceprezesów Najwyższej Izby Kontroli zastrzeżenia zgłasza się, w terminie określonym w ust. 1, do Kolegium Najwyższej Izby Kontroli.
3. Kolegium podejmuje uchwałę w sprawie zastrzeżeń w trybie określonym w art. 24 ust. 1 i 2; uchwała Kolegium jest ostateczna i wraz z uzasadnieniem jest doręczana zgłaszającemu zastrzeżenia; przepis art. 55 ust. 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 61.

1. Kierownik jednostki lub organ, któremu przekazano wystąpienie pokontrolne w wypadku nie przedstawienia zastrzeżeń, jest obowiązany, w terminie określonym w wystąpieniu, zawiadomić Najwyższą Izbę Kontroli o wykorzystaniu uwag i wykonaniu wniosków oraz o podjętych działaniach lub przyczynach zaniechania tych działań.
2. W wypadku przedstawienia zastrzeżeń termin, o którym mowa w ust. 1, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały.

Art. 62.

1. W razie uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa lub wykroczenia Najwyższa Izba Kontroli zawiadamia organ powołany do ścigania przestępstw lub wykroczeń oraz informuje o tym kierownika jednostki skontrolowanej lub kierownika jednostki nadrzędnej oraz właściwy organ państwowy lub samorządowy.
2. Organ powołany do ścigania przestępstw lub wykroczeń obowiązany jest zawiadomić Najwyższą Izbę kontroli o wynikach postępowania.
3. W razie ujawnienia innych czynów, niż określone w ust. 1, za które ustawowo przewidziana jest odpowiedzialność Najwyższa Izba Kontroli zawiadamia o tym właściwe organy; przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 63.

1. Protokoły kontroli i wystąpienia pokontrolne stanowią podstawę do opracowywania przez Najwyższą Izbę kontroli informacji o wynikach przeprowadzonych kontroli.
2. Informacje, o których mowa w ust. 1, przed przedłożeniem Sejmowi, Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej i Prezesowi Rady Ministrów, Prezes Najwyższej Izby Kontroli przesyła właściwym naczelnym i centralnym organom państwowym, które w terminie 14 dni od dnia otrzymania mogą przedstawić swoje stanowisko. Stanowisko dołącza się do informacji; Prezes Najwyższej Izby Kontroli może do tego stanowiska przedstawić swoją opinię.

Art. 64.

Prezes Najwyższej Izby Kontroli, w drodze zarządzenia, określa zadania pracowników nadzorujących i wykonujących czynności kontrolne w postępowaniu kontrolnym oraz szczegółowe zasady przygotowywania kontroli, dokumentowania poszczególnych czynności kontrolnych, sporządzania protokołu kontroli, wystąpienia pokontrolne i informacji a także prowadzenia postępowania w

sprawie rozpatrywania zastrzeżeń; zarządzenie podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski".

Rozdział 4
Pracownicy Najwyższej Izby Kontroli

Art. 65.

1. Pracownikami Najwyższej Izby Kontroli są osoby nadzorujące lub wykonujące czynności kontrolne oraz osoby zatrudnione na stanowiskach administracyjnych i obsługi.
2. Pracownikami nadzorującymi czynności kontrolne są pracownicy zatrudnieni na stanowiskach:
 - 1) dyrektorów jednostek organizacyjnych,
 - 2) wicedyrektorów jednostek organizacyjnych,
 - 3) doradców Prezesa Najwyższej Izby Kontroli,
 - 4) doradców prawnych, ekonomicznych, technicznych.
3. Pracownikami wykonującymi czynności kontrolne są pracownicy zatrudnieni na stanowiskach:
 - 1) głównych specjalistów kontroli państwowej,
 - 2) specjalistów kontroli państwowej,
 - 3) starszych inspektorów kontroli państwowej,
 - 4) inspektorów kontroli państwowej,
 - 5) młodszych inspektorów kontroli państwowej.
4. Pracownicy zatrudnieni na stanowiskach innych niż wymienione w ust. 2 i 3 są pracownikami administracyjnymi lub obsługi.

Art. 66.

Pracownikiem nadzorującym lub wykonującym czynności kontrolne, może być osoba, która:

- 1) ma wyłącznie obywatelstwo polskie,
- 2) ma pełną zdolność do czynności prawnych oraz korzysta z pełni praw publicznych,
- 3) nie była karana za przestępstwo popełnione z winy umyślnej,
- 4) ma wyższe wykształcenie i odpowiednią praktykę zawodową,
- 5) ma stan zdrowia pozwalający na zatrudnienie na określonym stanowisku.

Art. 67.

1. Stosunek pracy z pracownikiem nadzorującym lub wykonującym czynności kontrolne nawiązuje się na podstawie mianowania, poprzedzonego umową o pracę na czas nie dłuższy niż trzy lata, z zastrzeżeniem ust. 6.
2. Pracowników nadzorujących lub wykonujących czynności kontrolne mianuje i rozwiązuje z nimi stosunek pracy Prezes Najwyższej Izby Kontroli.
3. Rozwiązanie stosunku pracy z mianowanymi pracownikami Najwyższej Izby Kontroli - członkami Kolegium Najwyższej Izby Kontroli - wymaga zgody tego Kolegium.
4. Stosunek pracy z pracownikiem, o którym mowa w ust. 1, nawiązuje się na podstawie umowy o pracę jeżeli jest ona zatrudniony w niepełnym wymiarze czasu pracy.
5. Mianowanie jest uzależnione od aplikacji kontrolerskiej zakończonej złożeniem egzaminu państwowego z wynikiem pozytywnym przed komisją egzaminacyjną powołaną przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.
6. Prezes Najwyższej Izby Kontroli może w uzasadnionych przypadkach mianować pracownika nadzorującego lub wykonującego czynności kontrolne bez uprzedniego zawierania umowy o pracę, a także bez zachowania wymogu aplikacji kontrolerskiej.
7. Sposób przeprowadzania aplikacji kontrolerskiej i egzaminu państwowego określa Prezes Najwyższej Izby Kontroli, w drodze zarządzenia.

Art. 68.

Pracownicy, o których mowa w art. 65 ust. 4 zatrudniani są na podstawie umowy o pracę.

Art. 69.

Akt mianowania zawiera:

- 1) imię i nazwisko pracownika,
- 2) datę mianowania,
- 3) stanowisko służbowe i jednostkę organizacyjną,
- 4) składniki i wysokość wynagrodzenia.

Art. 70.

Do obowiązków pracownika nadzorującego lub wykonującego czynności kontrolne należy w szczególności:

- 1) należyte, bezstronne i terminowe wykonywanie zadań,
- 2) obiektywne ustalenia i rzetelne dokumentowanie wyników kontroli,
- 3) przestrzeganie tajemnicy ustawowo chronionej,
- 4) godne zachowanie się w służbie i poza służbą,
- 5) stałe podnoszenie kwalifikacji zawodowych.

Art. 71.

1. Pracownik nadzorujący lub wykonujący czynności kontrolne jest obowiązany zachować w tajemnicy informacje, które uzyskał w związku z wykonywaniem czynności kontrolnych.
2. Obowiązek zachowania tajemnicy trwa również po ustaniu zatrudnienia.
3. Od obowiązku zachowania tajemnicy, o której mowa w ust. 1, może zwolnić Prezes Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 72.

1. Pracownik nadzorujący lub wykonujący czynności kontrolne jest obowiązany sumiennie wypełniać polecenia służbowe przełożonych.
2. Jeżeli polecenie służbowe w przekonaniu pracownika, o którym mowa w ust. 1, jest niezgodne z prawem lub zawiera znamiona pomyłki, pracownik powinien przedstawić swoje zastrzeżenia przełożonemu; w razie pisemnego potwierdzenia polecenia jest obowiązany je wykonać, z zastrzeżeniem ust. 3;
o ile w toku dalszego postępowania okaże się, że stanowisko pracownika było uzasadnione, przełożony, który wydał polecenie, ponosi z tego tytułu odpowiedzialność.
3. Pracownikowi, o którym mowa w ust. 1, nie wolno wykonywać poleceń, których wykonanie stanowiłoby przestępstwo lub groziło niepowetowanymi stratami.

Art. 73.

1. Pracownik nadzorujący lub wykonujący czynności kontrolne nie może być członkiem partii politycznej ani prowadzić działalności politycznej.
2. Pracownikowi, o którym mowa w ust. 1, ubiegającemu się o mandat posła lub senatora udziela się urlopu bezpłatnego na czas kampanii wyborczej, a w przypadku uzyskania mandatu na czas jego wykonywania.

Art. 74.

1. Pracownik nadzorujący lub wykonujący czynności kontrolne nie może wykonywać zajęć, które godziłyby w interes Najwyższej Izby Kontroli lub byłyby niezgodne z jej zadaniami a także pozostawałyby w sprzeczności z obowiązkami pracownika lub mogłyby wywoływać podejrzenie o stronnictwo lub interesowność.
2. Pracownik nadzorujący lub wykonujący czynności kontrolne może podjąć dodatkowe zajęcie zarobkowe po uzyskaniu zgody Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 75.

1. Pracownik mianowany podlega okresowym ocenom kwalifikacyjnym nie rzadziej niż raz na trzy lata.
2. Prezes Najwyższej Izby Kontroli może w uzasadnionych przypadkach zwolnić

- niektórych pracowników mianowanych od okresowej oceny.
3. Oceny dokonuje przełożony pracownika mianowanego; o treści oceny kwalifikacyjnej przełożony powiadamia pracownika.
 4. Pracownik może odwołać się od oceny kwalifikacyjnej do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli w terminie 14 dni od powiadomienia go o treści oceny.
 5. Termin i tryb dokonywania okresowych ocen kwalifikacyjnych, rozpatrywania odwołań od ocen oraz warunki i zakres zwolnienia od okresowych ocen określa Prezes Najwyższej Izby Kontroli, w drodze zarządzenia.

Art. 76.

1. Prezes Najwyższej Izby Kontroli, w przypadkach uzasadnionych potrzebami służbowymi, może przenieść pracownika nadzorującego lub wykonującego czynności kontrolne, do innej jednostki organizacyjnej lub do pracy nie związanej z nadzorowaniem lub wykonywaniem czynności kontrolnych, w miejscowości będącej siedzibą jednostki organizacyjnej, w której pracownik wykonuje obowiązki.
2. Prezes Najwyższej Izby Kontroli, w przypadkach uzasadnionych potrzebami służbowymi, może przenieść pracownika, o którym mowa w ust. 1, do jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli, w miejscowości innej niż siedziba jednostki organizacyjnej, w której pracownik wykonuje obowiązki.
3. Przeniesienie, o którym mowa w ust. 2, kobiety w ciąży lub pracownika sprawującego samodzielnie opiekę nad dzieckiem w wieku do piętnastu lat, a także w przypadku gdy stoją temu na przeszkodzie szczególnie ważne względy osobiste lub rodzinne pracownika, możliwe jest tylko za zgodą zainteresowanego.
4. Przeniesienie, o którym mowa w ust. 1 i 2, może być dokonane do pracy zgodnej z kwalifikacjami pracownika, na okres nie dłuższy niż 6 miesięcy, nie częściej niż raz na 2 lata, z wynagrodzeniem nie niższym niż dotychczas pobierane.
5. W przypadku, o którym mowa w ust. 2, pracownikom przysługują uprawnienia na zasadach określonych w przepisach o urzędnikach państwowych.

Art. 77.

Prezes Najwyższej Izby Kontroli może skierować z urzędu pracownika mianowanego do Komisji lekarskiej do spraw inwalidztwa i zatrudnienia w celu określenia stanu zdrowia oraz ustalenia zdolności fizycznej i psychicznej do wykonywania obowiązków pracownika nadzorującego lub wykonującego czynności kontrolne.

Art. 78.

1. Pracownikowi nadzorującemu lub wykonującemu czynności kontrolne delegowanemu służbowo do zajęć poza stałym miejscem pracy przysługują zwrot kosztów podróży, zakwaterowania oraz diety na zasadach ustalonych w odrębnych przepisach, z zastrzeżeniem ust. 2.
2. Pracownikowi, o którym mowa w ust. 1, na terenie kraju przysługuje 100% dodatek do diet.

Art. 79.

Pracownikowi nadzorującemu lub wykonującemu czynności kontrolne przez okres nie krótszy niż dziesięć lat w Najwyższej Izbie Kontroli, przysługuje dodatkowy urlop wypoczynkowy w wymiarze 6 dni roboczych, a po dwudziestu latach pracy - w wymiarze 12 dni roboczych.

Art. 80.

1. Pracownikowi nadzorującemu lub wykonującemu czynności kontrolne przez

okres nie krótszy niż pięć lat może być przyznany płatny urlop dla poratowania

zdrowia, w wymiarze nie przekraczającym jednorazowo sześciu miesięcy.

2. Urlopu, o którym mowa w ust. 1, udziela Prezes Najwyższej Izby Kontroli na wniosek pracownika umotywowany opinią lekarską o stanie zdrowia.

Art. 81.

1. Pracownikom Najwyższej Izby Kontroli przysługuje dodatek za wieloletnią pracę, w wysokości wynoszącej po pięciu latach pracy 5% miesięcznego wynagrodzenia

zasadniczego. Dodatek ten wzrasta o 1% za każdy dalszy rok

pracy aż do osiągnięcia 20% miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego.

2. Zaliczanie okresów pracy do okresu pracy, od którego zależy wysokość dodatku

za wieloletnią pracę odbywa się na zasadach ustalonych w przepisach o urzędnikach państwowych.

Art. 82.

1. Pracownikowi Najwyższej Izby Kontroli przysługują nagrody jubileuszowe za

wieloletnią pracę w wysokości:

1) po 20 latach pracy - 75% wynagrodzenia miesięcznego,

2) po 25 latach pracy - 100% wynagrodzenia miesięcznego,

3) po 30 latach pracy - 150% wynagrodzenia miesięcznego,

4) po 35 latach pracy - 200% wynagrodzenia miesięcznego,

5) po 40 latach pracy - 300% wynagrodzenia miesięcznego,

6) po 45 latach pracy - 400% wynagrodzenia miesięcznego.

2. Zaliczanie okresów pracy, sposób obliczania i wypłacania nagród jubileuszowych

odbywa się na zasadach określonych w przepisach o urzędnikach państwowych.

Art. 83.

Pracownikowi, z którym rozwiązano stosunek pracy z powodu nabycia prawa do emerytury lub renty inwalidzkiej albo na skutek orzeczenia Komisji lekarskiej

do spraw inwalidztwa i zatrudnienia przysługuje jednorazowa odprawa w wysokości trzykrotnego, a w przypadku stażu pracy powyżej 20 lat - sześciokrotnego

wynagrodzenia, otrzymanego za ostatni miesiąc zatrudnienia.

Art. 84.

W Najwyższej Izbie Kontroli tworzy się zakładowy fundusz nagród wynoszący 8,5% funduszu płac. Wysokość i zasady przyznawania indywidualnych nagród z tego funduszu określają odrębne przepisy.

Art. 85.

1. Czas pracy w Najwyższej Izbie Kontroli nie może przekraczać czterdziestu godzin na tydzień i ośmiu godzin na dobę.

2. Rozkład czasu pracy w tygodniu oraz jego wymiar w poszczególnych dniach tygodnia ustala Prezes Najwyższej Izby Kontroli.

3. Pracownik nadzorujący lub wykonujący czynności kontrolne może być w uzasadnionych przypadkach, w szczególności ze względu na dobro kontroli, zatrudniony poza normalnymi godzinami pracy bez prawa do oddzielnego wynagrodzenia.

4. Pracownikowi nadzorującemu lub wykonującemu czynności kontrolne przysługuje

wolny czas za pracę poza normalnymi godzinami pracy wykonywaną w porze nocnej oraz w niedzielę lub w święta.

Art. 86.

Pracownicy Najwyższej Izby Kontroli mają prawo zrzeszania się w związkach zawodowych, z wyjątkiem pracowników zatrudnionych na stanowiskach dyrektorów

i wicedyrektorów jednostek organizacyjnych oraz doradców Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 87.

Pracownikowi nadzorującemu lub wykonującemu czynności kontrolne nie wolno uczestniczyć w strajkach ani w akcjach zakłócających funkcjonowanie Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 88.

1. Pracownik nadzorujący lub wykonujący czynności kontrolne nie może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej z powodu swoich czynności służbowych bez uprzedniej zgody Kolegium Najwyższej Izby Kontroli.
2. Przepis ten stosuje się odpowiednio również po ustaniu stosunku pracy.

Art. 89.

1. Pracownik mianowany ponosi odpowiedzialność porządkową lub dyscyplinarną za naruszenie obowiązków służbowych lub uchybienie godności stanowiska.
2. Karą porządkową za przewinienie mniejszej wagi jest upomnienie udzielone przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.
3. Karami dyscyplinarnymi są:
 - 1) nagana,
 - 2) nagana z ostrzeżeniem,
 - 3) nagana z pozbawieniem możliwości awansowania przez okres do 2 lat do wyższej grupy wynagrodzenia lub na wyższe stanowisko,
 - 4) przeniesienie na niższe stanowisko służbowe,
 - 5) wydalenie z pracy w Najwyższej Izbie Kontroli.
4. W sprawach dyscyplinarnych orzekają, na zasadzie niezawisłości, Komisja Dyscyplinarna i Odwoławcza Komisja Dyscyplinarna przy Prezesie Najwyższej Izby Kontroli.
5. Postępowanie dyscyplinarne może toczyć się w razie nieusprawiedliwionej nieobecności pracownika, jak również w razie trwającej dłużej niż 3 miesiące usprawiedliwionej nieobecności; w takim wypadku pracownik musi być reprezentowany przez wybranego przez siebie lub wyznaczonego z urzędu, spośród pracowników mianowanych, obrońcę.

Art. 90.

1. W przypadku wszczęcia postępowania dyscyplinarnego Prezes Najwyższej Izby Kontroli może zawiesić pracownika w czynnościach służbowych na okres do zakończenia postępowania, nie dłużej jednak niż na 6 miesięcy.
2. W okresie zawieszenia, o którym mowa w ust. 1, pracownik mianowany zachowuje prawo do wynagrodzenia i innych świadczeń przysługujących na podstawie stosunku pracy.

Art. 91.

1. Pracownik mianowany zostaje z mocy prawa zawieszony w pełnieniu obowiązków służbowych w razie tymczasowego aresztowania do czasu wygaśnięcia stosunku pracy, chyba, że wcześniej rozwiązano z nim stosunek pracy bez wypowiedzenia z jego winy.
2. Wynagrodzenie pracownika mianowanego w okresie tymczasowego aresztowania ulega ograniczeniu do połowy. Jeżeli zapadł wyrok uniewinniający lub postępowanie karne zostało umorzone, pracownikowi wypłaca się pozostałą część wynagrodzenia, z zastrzeżeniem ust. 3.
3. Nie wypłaca się pozostałej części wynagrodzenia jeżeli postępowanie karne zostało umorzone warunkowo lub na podstawie amnestii, a pracownik w przepisany trybie nie domagał się rehabilitacji.

Art. 92.

1. Stosunek pracy z pracownikiem mianowanym wygasa w razie:
 - 1) upływu 3 miesięcy nieobecności w pracy z powodu tymczasowego aresztowania,
 - 2) śmierci pracownika.
2. Mimo wygaśnięcia stosunku pracy z powodu tymczasowego aresztowania, z pracownikiem nawiązuje się stosunek pracy w Najwyższej Izbie Kontroli na tych samych warunkach, jeżeli postępowanie karne zostało umorzone lub

zapadł wyrok uniewinniający, a pracownik zgłosił swój powrót do pracy w ciągu 7 dni od dnia uprawomocnienia się orzeczenia; chyba że postępowanie karne umorzono z powodu przedawnienia lub amnestii, a także w razie warunkowego umorzenia postępowania.

Art. 93.

Stosunek pracy z pracownikiem mianowanym ulega rozwiązaniu z jego winy w razie:

- 1) prawomocnego wyroku skazującego za przestępstwo popełnione z winy umyślnej,
- 2) prawomocnego orzeczenia kary dyscyplinarnej wydalenia z pracy w Najwyższej Izbie Kontroli.

Art. 94.

Stosunek pracy z pracownikiem mianowanym ulega rozwiązaniu w razie:

- 1) otrzymania negatywnej oceny kwalifikacyjnej, potwierdzonej kolejną oceną negatywną dokonaną nie wcześniej niż po upływie 3 i nie później niż po upływie 6 miesięcy od dokonania pierwszej oceny,
- 2) orzeczenia przez właściwą Komisję lekarską do spraw inwalidztwa i zatrudnienia trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków służbowych,
- 3) nieusprawiedliwionego niezgłoszenia się do komisji lekarskiej w okolicznościach, o których mowa w art. 77,
- 4) trwającej dłużej niż rok niezdolności do pracy spowodowanej chorobą,
- 5) utraty obywatelstwa polskiego lub przyjęcia obywatelstwa innego państwa.

Art. 95.

Stosunek pracy z pracownikiem mianowanym może ulec rozwiązaniu w razie:

- 1) osiągnięcia wieku emerytalnego i wymaganego stażu pracy, na podstawie przepisów o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników,
 - 2) likwidacji jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli lub reorganizacji tej jednostki połączonej ze zmniejszeniem w niej stanu zatrudnienia, jeżeli przeniesienie mianowanego pracownika za jego zgodą do innej jednostki organizacyjnej Najwyższej Izby Kontroli nie jest możliwe;
- rozwiązanie w tym przypadku stosunku pracy wywołuje skutki, jakie przepisy prawa wiążą z rozwiązaniem stosunku pracy z mianowanym urzędnikiem państwowym z powodu likwidacji urzędu.

Art. 96.

1. Rozwiązanie stosunku pracy z przyczyn wymienionych w art. 94 pkt 1 i 2 oraz w art. 95 następuje po uprzednim trzymiesięcznym wypowiedzeniu.
2. Rozwiązanie stosunku pracy z pracownikiem mianowanym może nastąpić także w drodze porozumienia stron lub za trzymiesięcznym wypowiedzeniem dokonany przez pracownika.

Art. 97.

Od decyzji Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, w sprawach, o których mowa w art. 76 ust. 2, art. 92 ust. 2 i art. 93-96 pracownikowi mianowanemu przysługuje skarga do sądu administracyjnego na zasadach przewidzianych w Kodeksie postępowania administracyjnego.

Art. 98.

1. Do osób zajmujących stanowiska Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, wiceprezesów i dyrektora generalnego Najwyższej Izby Kontroli stosuje się odpowiednio przepisy art. 81-84.
2. Do wiceprezesów i dyrektora generalnego Najwyższej Izby Kontroli stosuje się odpowiednio art. 88 niniejszej ustawy.

Art. 99.

Przepisy art. 71, 72 i 87 stosuje się do pracowników administracji i obsługi.

Art. 100.

1. Prezydium Sejmu, na wniosek Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, określa:
 - 1) wymagane kwalifikacje, zasady wynagradzania, tabele stanowisk oraz zasady przyznawania dodatków do wynagrodzeń,
 - 2) organizację, skład, tryb powoływania komisji dyscyplinarnych i postępowania przed tymi komisjami.
2. Uchwały Prezydium Sejmu, o których mowa w ust. 1, podlegają ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski".

Art. 101.

W sprawach z zakresu stosunku pracy nieuregulowanych w niniejszej ustawie stosuje się przepisy Kodeksu Pracy.

Rozdział 5
Przepisy karne

Art. 102.

1. Kto uchyla się od kontroli, w szczególności przez nieprzedstawienie potrzebnych dla kontroli dokumentów podlega karze aresztu do 3 miesięcy albo karze grzywny do 12.500.000 zł.
2. Tej samej karze podlega kto bezpośrednio odpowiada za niewykonanie wniosków pokontrolnych dotyczących usunięcia stanu niezgodnego z prawem albo niezgodnie z prawdą informuje o wykonaniu wniosków pokontrolnych.

Rozdział 6

Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe

Art. 103.

W ustawie z dnia 29 kwietnia 1985 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. z 1991 r. Nr 109, poz. 470) w art. 13 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

"1. Trybunał Konstytucyjny ustala powszechnie obowiązującą wykładnię ustaw na wniosek Prezydenta, prezesa Rady Ministrów, pierwszego prezesa Sądu Najwyższego, prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego, Rzecznika Praw Obywatelskich, prezesa Najwyższej Izby Kontroli, Prokuratora Generalnego."

Art. 104.

W okresie do dnia 31 grudnia 1995 r. Najwyższa Izba Kontroli może kontrolować działalność spółdzielni i ich organizacji tak jak działalność organów i jednostek, o których mowa w art. 2 ust. 1.

Art. 105.

1. Pracownicy mianowani, zatrudnieni w dniu wejścia w życie ustawy na stanowiskach innych niż wymienione w art. 65 ust. 2 i 3, mogą być zatrudnieni na tych stanowiskach przez okres nie dłuższy niż 3 lata po dniu wejścia w życie ustawy.
2. Pracownicy mianowani, nie spełniający wymogu określonego w art. 66 pkt 4 mogą być zatrudnieni na dotychczasowych stanowiskach przez okres nie dłuższy niż 3 lata po dniu wejścia w życie ustawy.
3. Po upływie 3 lat od dnia wejścia w życie ustawy, stosunek pracy z pracownikami, o których mowa w ust. 1 i 2, może być rozwiązany z zachowaniem okresu wypowiedzenia lub przekształcony w stosunek pracy na podstawie umowy o pracę, w drodze wypowiedzenia warunków pracy.
4. Prezes Najwyższej Izby Kontroli w ciągu 3 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy może, uwzględniając zadania wykonywane w okresie ostatnich 2 lat

przez pracownika nadzorującego lub wykonującego czynności kontrolne, zmienić jego stanowisko służbowe w drodze wypowiedzenia warunków pracy, na inne stanowisko określone w art. 65 ust. 2 i 3.

5. Usprawiedliwiona nieobecność w pracy pracownika zawiesza bieg terminu, do dokonania zmiany stanowiska, o którym mowa w ust. 4.

6. Do decyzji Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, o których mowa w ust. 3 i 4,

przepis art. 97 stosuje się odpowiednio.

Art. 106.

1. Sejm może powołać Prezesa Najwyższej Izby Kontroli na podstawie niniejszej

ustawy po upływie 3 miesięcy od dnia jej ogłoszenia.

2. Do czasu objęcia stanowiska przez nowego Prezesa Najwyższej Izby Kontroli

obowiązki pełni dotychczasowy Prezes Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 107.

1. Traci moc ustawa z dnia 8 października 1980 r. o Najwyższej Izbie Kontroli

(Dz.U. Nr 22, poz. 82 i z 1989 r. Nr 34, poz. 178).

2. Do czasu wydania przepisów wykonawczych na podstawie niniejszej ustawy, nie dłużej jednak niż przez okres 6 miesięcy od dnia jej wejścia w życie, zachowują

moc przepisy wydane na podstawie ustawy, o której mowa w ust.

1, jeżeli nie są sprzeczne z niniejszą ustawą.

Art. 108.

Ustawa wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem

art. 14-19 i art. 106, które wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.